

ANY V.

Barcelona 11 d' Agost de 1895.

NÚM. 32.

EN BUSCA D' UN DELINQUENT

Ja ho devías veure, lector, en nostres diaris. Fil per randa vingué en ells espallofada la escena. Fins la ploma barroera dels gazetillers regalimava purs lo fel de la repugnancia y les llágrimes del enterniment, quan açó contaren.

No n' hi havia per menos:

Era en l' edifici dels jutjats. ¿Hi has estat may? ¿No? Que 'l bon Déu te mantinga aquesta benhaurança! ¿Tu saps lo qué es la Borsa, en dies de gran marejada, ab aquell trahut, aquell garlar marejador, aquell guirigay de bogeria? La casa dels jutjats es una Borsa; no mes ab aquesta diferencia, que en ella 'ls mercaders de la justícia venen conciencies y trafiquen ab vides, llivertats, honres é hisendes... ¡Déu te 'n guard' de may haverhi d' anar!

Va succehir no hi ha gayres dies. La casa estava en plena tribulació. Se doná orde de fer desocupar un corredor. Desseguida va quedar net. La gent, exintne, deya: ¿qué hi volen fer?...

L' executor de la orde entrá en una habitació contigua, y saludant á un senyor

de front arrugat y cara farrenya que allá era, li digué:

—Ja no hi queda ningú.

Allavores aquell senyor, ordená á uns altres, qui semblaven esperar que 'ls manés:

—Ella, que s' assente en lo banch d' aquella banda. Allavores pujaréu á ell, y 'l feu seure en l' altre banch. Y 'ls dexarém sols. Si 's parlen, los dexarém conversar. Quan ja 'ns semble que n' han fet prou, ó si no 's diuen res, obrirém, sense fer soroll, aquesta porta, é hi farém entrar al nen. D' aquí estant, nos enterarém de tot lo que passe.

¡Ella, ell, lo nen...! ¿Quí era aquesta gent, y qué 's volia d' ells? Vas á saberho, amich lector.

En un dels carrers de la banda ponentina d' aquesta ciutat va cometres un crim esgarrifós. ¡Quin quadro! En una petita estança, tornada baçal de sanch, geyen, horriblement colltellejats per l' instrument assessí d' un monstre, tres cadàvres: una mare jove, y dos seus fillets. Lo ters, ¡pobret!, de tant petit, no conexía encara á la Mort, y anava de sa mare á sos germa-

nets, y, com si 'ls creguéis adormits, los feya festes ab ses manetes, que retirava tenyides de la rojor sinistre de la sanch.

Vingueren los representants de la justícia, y digueren ¿qui ho ha fet?... Un dupte espés n' era la resposta. Mes lo sentiment de la multitud exigía satisfacció. L' immens silenci d' horror, torná clam de justícia. Aquest clam era una exigencia als qui la representen. Calia trobar al monstre. Los representants de la justícia agafaren al marit y pare de les víctimes.

Los diaris donaren compte llarch de la presó d' aquest home. Referiren un munt de circumstancies y de detalls. Cap d' ells omplía la convicció. De moment s' havia aconhortat la ánsia pública, però les relacions dels diaris feren renáixer lo dupte en los esperits serens: ¿Era ell?... La possibilitat de la negativa feya esgarriar com lo crim mateix.

Ara sabrás, lector, qui erà aquella gent de qui disposava aquell senyor del front arrugat y cara farrenya:

Ell, era 'l marit de la dona y 'l pare de les dues criaturetes assassinaes. *Ella*, era la mare d' aquella y ávia dels pobrets menuts. Y 'l nen, á qui 's guardava com á personatge de final d' escena, era 'l fill d' aquell home y 'l net d' aquella dona.

Les ordes donades s' executaren puntualment: La pobra vella, endolada de robes, no pas per açó tan negres com son cor, s' assentá en lo banch que li assenyalaren. Allavores comparagué ell... Groch, sech, que apenes podia arrocegar una joventut soptadament marcida. Lo feren seure en un altre banch d' enfront del de sa sogra. ¡Qué punyents aquells instants! Aquella dona, dues vegades mare, tenia allá al seu davant al qui era assenyalat com assassí de sa filla y de sos nets, lo qui havia obert en sos cossos ignocents y amadíssims aquelles boques horroroses, ahon ella ¡infelixa! havia vist los darrers borbolls

de la sanch que se n' enmená ses vides! ¡Ell, lo marit de la esposa assassinaa, lo pare de les criatures assassinaes...! ¡Quin horror, si n' es ignocent! veures allá al davant d' una mare que, ab lo mutisme de son terrible dolor sembla dirli:—M' has assassinat la filla, y has mort als teus fills!... Se parlaren l' un y l' altre, han dit los diaris, mes les paraules que 's crúsaren eren sorolls de superfície; la conversa grossa, la verdadera d' aquelles dues persones, anava forta per dedins de les seves ánimes. Lo jutge prou escoltava. ¡Válgam Deu! ¿Es que podia esbravarse ab paraules la horrenda tempestat que roncava per dedins dels esperits?...

Allavores lo jutge, feu obrir á poch á poch la porta, y un infantonet, de carona alegre, mes de trist vestuari, n' exí tot quietament, y aná á llansarse als braços d' aquella ávia desolada, que sentia novament tempestarli 'l dolor, abraçada ab aquell resto dels seus amors, á aquella flor que pogué recullir viva flotant en lo estany sanguinós de la seva horrible desgracia. ¿Y ell, lo pare, lo marit?... Si es ignocent ¿qui es capaç de midar y comprendre l' abim de pena desesperada que degué enfondirse en la seva ánima?... Ell també cridá al seu fill. Se 'l posá á la falda, l' estengué en sos braços, desbrancats per lo crim, y omplía de petons y de llágrimes al sol rebroll que li quedava al seu cor. L' infantó plorava també, y ab aquelles manetes que amoxaren la cara plena de sanch de sa mare y de sos germanets morts, amoxava allavores la cara del seu pare... ¿Era aquest lo matador?... ¿De serho, creyéu que podría resistir la moxayna d' aquelles mans?... ¡Y si no ho es!... Oh! si no ho es, penséuho cors estimadors, aquell angelet, al seu pare qui 'l té en sos braços, besantlo y ruxantlo de plors, li diu tot plegat, ab sa llengua embarbossada:—*Papa ha tallat coll mama.* Penséuho ab la ánima ben recullida: La

paraula acusadora del troç únich de son cor, lo llampagueig que hi respongué en la mirada de la ávia!... ¡Qué gelat se quedaria lo petó que li soptaren en los llavis febreros aquelles paraules, qué petrificada la llágrima que li copsaren!...

Fou declarada finida la escena. Dels personatges que hi intervingueren, ne quedá un de prés, los altres partiren. ¿Penséu que 'l prés vá ser lo jutge? ¡Santa ignocencia! lo prés vá ser un pare *de qui se sospita* que sia un monstre. Y si no ho es, ¿qui calificará la monstruositat de unes tortures que no conegueren tant crudels ni la época bárbara, ni la inquisitorial?

Lo jutge se n' aná cap á casa seva, ab lo front llis y estirat, y la cara satisfeta. Los diaris dirien una cosa axís: Una diligencia com aquesta, no mes la imagina un home d' un talent de primer orde; un magistrat axís es digne d' altres llochs. Aquí á Espanya no 's fá justicia al mérit.

N. VERDAGUER CALLÍS.

LOS CRIMS DEL CENTRALISME

¿Y donchs, amich Verdaguer, també us ha esferehit la feta d' en Romero Robledo? ¡Bah! Se coneix que vos y en Maragall no estáu encara ben desenganyats. Si 'l midésseu bé al actual ministre de Gracia y Justicia trobaríau qu' es la personificació auténtica, genuina y total del centralisme y veuríau que *todo el monte es orégano*. Desde 'l més estirat polítich que refrega les altures del escolasticisme fins al més barroer demócrata que escura 'ls plats dels socialistes, tots,—y no cal citar noms,—tots tallen per igual en aquexa immensa casa de joch de la trapisonderia madrilenya. Comprench que la desorganissació de la classe notarial será una grossa fellonia, y reconech que tindréu una *gota més pera fer lo ciri*, pero ¿no veyéu que aquest es ja un blandó més groxut que 'l ciri pasqual?

Fixeushi. Fá pochhs mesos que 'l ministre de la Guerra, faltant obertament á tots los preceptes legals, demaná als escedents de cupo pera 'l servey militar. No 'ls demaná tots perque no 'ls

necessitava. Avuy la insurrecció de Cuba exigeix nous sacrificis y 'l ministre no crida pas als res-tants escedents, sino que cambia de parer y de-mana als reservistas. ¿Per qué? Anéuho á saber á Salamanca. Lo que es cert es que la lley no li ha sigut obstacle, al ministre, pera fer lo que li ha donat la gana y els pobres minyons que per la sort se trobaven fora del alcans de la adminis-tració militar no han tingut més camí que aju-pir la esquena ó afluxar los quartos. Es l' antich sistema criminal de *diners ó la vida* aplicat á la política moderna, y com que una vegada des-truït un estat, de dret, totes les iniquitats son possibles, ja poden prepararse 'ls pares de fami-lia á rebre ab calma les sorpreses del ministeri dels galons y les motxilles. Ab la matexa flemma que un día en Castelar obligá á servir als homes de 22 á 35 anys, avuy, ab los progressos evidents que ha fet l' art de governar, encara podém arribar més lluny. Y á qui li coga, que s' hi pose fulles de malva. Los notaris que han fet y fan esqueneta als conservadors y als fusionistes, vajan apuntant, y diguen: ¿no son fills de Deu los infeliços á qui 'l ministre de la guerra atropella? Donchs tregáu lo compte.

Per la gent de Madrid no hi han dificultats de cap mena. Lo tractadista de dret, D. Vicens San-tamaría, diu que la llibertat es lley del treball productiu y per axó, la industria lliure constitu-heix la situació normal de les relacions de la administració ab la activitat económica. Y no obstant, no fá pas molt temps que 'l centralisme intentá cohibir y monopolisar la fabricació dels mistos, y sortí ab la seva, sense que s' enso-rrás l' escambell que l' aguanta. Se tractava de la propietat privada, de drets adquirits á la ombra de les lleys civils, de capitals compromesos que anaven á no trobar garantia en les res-ponsabilitats ministerials, y ab tot, lo govern hi posá má cínicament, burlantse de tots los res-pectes, ferint de mort á una industria importan-tíssima, fins al estrem que, pera salvar quelcom en semblant naufragi, no tingueren més recurs los fabricants que transigir y trampear, cercant la fórmula que 'ls fos menos perjudicial. Y vagen apuntant los notaris: qui axís se atreveix á escanyar als fabricants de mistos, ¿no podrá demá agabellar fins la elaboració del pá que menjám y de la roba que vestim? Qui fá un cove fá un cistell, y qui converteix en un sarcasme la administració pública en tots los rams, es molt conseqüent y molt lògich enviant los notaris á passeig.

¡Si encare 'n fan poch, amich Verdaguer! Potser á mida que donguen les bastonades més seguides y més fortes nos redressarém tots y farém á bocins lo braç atrevit que encara 'ns flagella. ¡La llei! ¿Y qué vol dir la llei en aquest pays ahon totes se conculquen? Los censals en Catalunya son, com vos sabeu, un contracte de préstam hipotecari quin capital pot tornar lo deutor sempre que vulla, y apesar d' açó en les nostres Delegacions de Hisenda admeten guapament totes les instancies de redempció de censals que 's presenten y l' Estat se incauta ab tota frescura de diners que no li pertanyen. ¿Voléu res més escandalós? Donchs contra aqueix escándol ningú ha axecat lo coure, y qui 's troba afectat per una de aquexes usurpacions lo fan recorre á un espedienteig llarch y costós, qual resolució depenja de Madrid. Y entengues que la vulneració de les lleys per escrit suposa una franquesa que havém de agrahir perque facilita la protesta y la oposició; però lo que no te perdó de Deu son les befes y anulacions successives que reben les lleys en la práctica, en la tasca silenciosa de la tramitació oficinesca. Jutges, magistrats, generals, governadors, delegats, ministres, tots son uns y tots son prou bons pera establir un comerç indigne y grotesch en lo funcionament dels organismes legals.

Açó ho saben los notaris tant bé com nosaltres. Açó ho sap tothom y tothom en privat formula acusacions gravíssimes; però ¿quí posa la esquella al gat? ¿Quies que te prou valor moral pera rompre de ferm ab lo centralisme? Ningú ó ben poch; y entre notaris precisament n' he sentit jo alguns que abominen del regionalisme y 'ns califiquen de visionaris, totxos y mals espanyols. Ara sabrém quins son los visionaris y 'ls totxos. Acabo de llegir que contra les disposicions romeristes preparen los notaris un recurs contenciós administratiu. ¡Quina riota! Contra les audacies de 'n Romero Robledo no hi poden res los alegats més ben fundats y més lluminosos. Lo únich que tindria eficacia no hi ha avuy ni energia per ferho ni trassa per dirigirho. *Qui potest capere, capiat.*

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

LA CARDINA DEL PAPA JOAN

(RONDALLA EN PROVENZAL PER «LOU CASCARELET»)

I.

Lo Papa Joan XXII, qui pontificá en Avinyó entre 1316 y 1334,—y que encara te la seva magnífica

tomba en la Mare de Deu de Dom—feu una vegada lo viatge de París. En son passatge per Nivers, aná á visitar un convent de monges.

Aquestes—podéu pensar!—feren més del que podien pera rébrei dignament, tant, que 'l Papa abans d'anarsen, digué á la Abadesa:

—Mare, me 'n vaig molt content de la vostra hospitalitat, y si en alguna cosa podia fervos servey, me fora un verdader plaier.

La Mare Abadesa, sentintha, va dir al Papa:

—Oh! Sant Pare, no ignoréu pas quant poch agradosa y de mal sofrir es pera nosaltres, pobres dones, la obligació de confessarnos á un home.... Si podiau concedirnos que 'ns confessassem entre dones, fariáu una reforma que seria molt ben vista per tot arreu.

Lo Papa Joan va respondre:

—Ho pensaré.

Després feu ensellar la seva mula, y abans de posar peu al estrep, digué á la Abadesa:

—Aquí tinch una capça, una capceta molt preciosa. Penso que faré be de dexarla en vostres mans. Anant per lo mon, no se sap lo que pot succehir.... A la tornada ja la pendré. Guardau-la, aquí va la clau, y prohibesch á tothom d' obrirla.

II.

Encara 'l Papa Joan XXII no havia doblat la primera girada del camí, que totes les monges feyen rotllo entorn de la preciosa dexta:

—Qui sap qué deu haverhi dedins?... Si ho miravam un xich!... Aul miremo una mica!

La Abadesa agafa la clau, y, tota tremolosa, obra la caxeta:

—Ayl ayl!

Al acte d' obrir ¡Mare de Deu dels Angels! se 'n va envolar una cardina qui duya penjat al coll un paperet.

Les pobres monges, ja ho podeu pensar, se quedaren espalmades.

Al cap d' una mesada, lo Papa torná de son viatge á París, y torna de nou á visitar les monges de Nivers. Al punt que hi entrá digué á la Abadesa:

—Y be, bona Mare, aquella capceta! anáumela á cercar....

—Ah! gran sant Pare, cridaren totes cayent de genolls, perdó! per amor de Deu! l' auell va fugir.

Joan XXII se posá á riure, y digué á les monges:

—Es á dir, pobres mequinetes, no heu tingut força per guardar lo manament que vaig fervos respecte d' una capceta, y voldriáu guardar lo secret de la confessió?... Anem, anem, mongetes! en tot temps los homens han confessat les dones, y sempre les confessarán.—*Per la traducció: FRANAR.*

Carta oberta á un catalanista. (*)

SR. D. NARCIS VERDAGUER Y CALLÍS.

Mon estimadíssim amich: La benévola, ó mi-llor, afectuosa alusió que vosté va tenir la bon-

(*) En lo diari de Pamplona *El Aralar*, publica aquesta carta, que avuy comensám á traduir, l' ilustre escriptor fuerista N' Arthur Campión, tan estimat per los catalanistes, que no oblidám les hores

dat de dirigir-me, ja fa algún temps, des de son patriòtich y ben escrit periòdich catalá y catalanista LA VEU DE CATALUNYA, me porta, com per la má, á tractar d'un assumpto que anava fent la aleta en ma ploma y no n' acabava de exir per falta d' ocasió tant apropiada com ho es la que 'm brinda la dessusdita alusió; assumpto que bé podria retolar-se «Los furs y 'l poder constituhit», y en lo que 'm sembla que se ha esgarriat lamentablement part d' una opinió que m' es molt estimada, á quina formació no he dextat de contribuhir ab los petits medis que tinch á ma, y única, en veritat, que 'm toca de debo, porque es la opinió dels qui estimen les llibertats regionals y forals per elles matexes, sense enganxarles als plechs d' exes banderes en que 'ls funestos partits nacionalistes escriuen sos programes enganyadors, difícils d' acomodar, ab continuïtat, á la revindicació perpétua d' aquelles llibertats.

Que hi ha aquest desencaminament, per mes que no se 'm hage manifestat d' una manera ostensible y directa per aquells qui tindrien dret de parlar en nom de la opinió regionalista y fuerista—dextant de banda, naturalment, los atachs circunstancials de quants per qualsevol medi pretenen saciar ses rancunies personals y 's valgueren del regionalisme y fuerisme, com d' arma que 'ls apar de bon tremp, però sense haverse demostrat may regionalistes y fueristes fins que 'ls hi semblá bona hora d' atacarme per aquest cantó—que aquest esgarriament existeix, m' ho demostra la alusió de referencia.

No vaig á discutir-ne 'ls térmens, que son ó 'm semblen, inexactes; la consideració personal que 'm guarda m' ho privaria, fins en lo cas de que no 'm repugnés actualment tot propòsit de *polémica y propaganda*.

Ab açó, tractaré 'l punt sense intent de convencer ó de refutar á ningú. Ne parlaré ab la serenor que exigeix un punt de doctrina obgectivament estudiat; y espero que les persones rahonables, un colp m' hagen llegit, regonexerán que 'l meu criteri no es oposat, *substancialment*, al criteri que en la materia sostingueren

sempre 'ls fueristes purs. La forma, la manera, per efecte de la difusió de llums noves, será diferente, mes lo fi es idèntich, y lo interessant, lo important es lo fi.

Fetes aquestes aclaracions, passo, amich Verdagner, á ocupar-me en l' assumpto que he anomenat «Los furs y 'l poder constituhit.»

Si hem de comensar be, cal enfondir en la roca viva.

La Societat necessita la autoritat pera subsistir; sense aquesta, aquella 's disol. La societat política, ó en térmens més amplis, la societat nacional, ha de tenir una autoritat. A la autoritat suprema organizada, la anomenám poder constituhit. Espanya que es una societat política, una societat nacional té, donchs, y no pot menys de tenir, un poder constituhit. Si Espanya 's dividís, hi haurien altres tants poders, quantes fossen les parts segregades qui constituhiessen personalitat propia.

Comprench que 'l poder constituhit espanyol sia atacat desde un punt de vista *separatista*. La negació será lógica, perfectament lógica. Pero si no 's professá 'l separatisme, es precis confessar que en la Espanya ha d' haverhi un poder constituhit espanyol. Ara bé, aquest poder l' exercexen determinades persones, y 's pot molt bé opinar que 'l dret d' exercirlo correspón á unes altres: y vetaquí una oposició *llegitimista*. Se pot pensar que la forma que 'l poder revesteix es imperfecta ó inconvenient, d' ahon naix una oposició *política*. En la Espanya hi han aquestes dues menes d' oposició, no al poder nacional en sí mateix, sinó á les persones y á les formes de govern: les forces polítiques que organizadas encarnen aquesta oposició, son los partits carlí y republicá.

Lo problema que 'n surt es lo següent: suposada la inexorable necessitat de que hi hage un poder constituhit espanyol (descartada naturalment, la hipòtessis separatista) ¿com han de conduhir-se respecte d' ell los fueristes?

Y dich descartada exa hipòtessis porque en lo pays basch-navarro no 's coneix una opinió pública separatista, ab tot y que pot ésserhi individual; al revés, si d' alguna cosa pàteix aquest pays, no es de separatisme, sinó de sobres de *nacionalisme*, ja que totes exes grans companyies franques qui 's proposen fer la benhaurança de la nació y 's nomenen partits polítichs,

agradesos y de profit que un dia va dedicarnos. La qüestió que en aquesta carta tracta nostre respectable amich, es d' importancia y d' actualitat manifestes. Ajudant Deu, la anirém publi cant ací de cap á cap, al obgete de que 'ls regionalistes catalans coneguen be la situació y movils d' un dels homens en qui ab mes rahó tingué posades esperances lo regionalisme. Nosaltres desitjám de tot cor, traure de la lectura de la carta del Sr. Campion no solament un pler d' esperit (que açó ho assegura 'l talent del escriptor) sinó mes encara una plena satisfacció de nostres amors regionalistes. Quan la haurém publicada tota 'n comunicarém á son molt estimat firmant y als nostres lectors la impressió rebuda.—(N. de la R.).

tenen adeptes entre nosaltres, y 'l partit de més arrelam y ufana, capaç de sostenir dues cruen-tes guerres civils en l' interval de trenta tres anys, es lo carlisme, de índole eminentment na-cional, qui cerca directa y primariament la ven-tura d'Espanya y, com á conseqüència d'aquesta, la de les provincies basch-navarres. Fòra, per lo tant, perdre 'l temps, aquilatar obgeccions que avuy ningú fá, y obro discretament dexant-les de banda.

ARTHUR CAMPION.

(Continuará).

LA ARPA LLE MOSINA

POESIA QUE OBTINGUÉ LA FLOR NATURAL
EN LOS DARRERS JOCS FLORALS DEL «RAT-PENAT» DE VALENCIA

I

¿Voléu, Senyora, escoltarne
com n' es de dolça y de rica
la arpa que polsa Valencia
quan canta, plora ó somnia?
¿Voléu que desperte en cobles
com l' auellet que matina,
ó que esclaté en veus com la ona
que allá en la playa rellicsa?
¿Voléu que udóle més aspra
que 'l corn de la gent antiga,
¡la gent que 'ns dexá en herencia,
son cor, son ferro y sa llira!
ó que marmole més dolça
que 'l rossinyol quan refila
vora del niu que en lo sálser,
grunsantse al vent s' endormisca?
Té veus per cantar al vespre,
¡quan sembla que 'l sol desbrina
les trenes d' or que 'l coronen!
Y en te per cantar al dia,
¡quan pel cel estén la aubada
la porporada catífal
¡Quan Valencia estén la seua
tota de flors may marcides!

Si us plau, Senyora, escoltarme,
y us plau que avuy us la ofrixca,
voreu com n' es la més bella
La arpa que 's diu llemosina.

II

Son les cordes seues, la branca hon s' agrunsen
al auba y al vespre
tot temps els aucells;
¡hont tot temps enfilá bróçantlos de perles
la má de les Muses
els llors á ramells!

Per cims tenen sempre la clara armonia
que en l' arbre punteja
lo dolç rossinyol,
¡y 'm sembla, Senyora, que escampa ses notes
pels horts d' esta plana
lo fresch ventijoll

Quan crida la Patria, forjarne sap l' hymne
que un segle cantáren
les colles del Cit;
¡les feres maynades que en pau com en guerra,
portaven brodada
la Creu al seu pit!

La Fé que 'ns inspira, la veu les arranca
que encensa ab pregaries
lo seti de Deu;
¡la veu dels qui pugen al cim del Calvari,
portant á sos muscles
lo pes de la Creu!

Si Amor la punteja, desgrana en espurnes
que la ánima escalfen,
vivent un tresór,
y apar que allavores ne fá que sortixca
l' axám tot de somnis
que niuhen al cor.

N' es ceptre, Senyora, guarnit tot de perles,
de llors y de paumes,
que al colp de la má,
sortirne fá un poble de sava cristiana,
d' enginy de poeta,
¡de cor de tití!

Per ella, Senyora, reviuhen les glories
pel temps soterrades
al fons del oblit;
per ella rebroten ab nova florida,
les branques d' un arbre
que Deu ha benit.

Te veu pels qui ploren vençuts en la brega
del mon, les dolentes
Ferides del cor;
la te pels qui reguen els erms de la vida,
¡tot jorn plens d' espines!
dels ulls ab lo plor;

La té pera 'ls jóvens més viva y encesa,
que 'l raig d' or y porpra
que en llum tiny el cel;
¡la té per les mares, més dolça que al llabi
del niu que acarona,
sa bresca de mell!

P' els sabis n' es dócta; p' els sants n' es cristiana,
p' els héroes valenta,
sonora p' els vats;
per tots ne té sempre niuhant en ses cordes
pregaries y cobles,
¡cançons y dictats!

III

N' es la matexa, Senyora,
ab la que plora En Viana,
y En Ausias March enamora;
n' es la que endolcix sonora
nostra parla valenciana;

La que ha cantat ab veu dura
del aspre cim del Montgó
la testa que al cel s' atura,
y ha fet que arrelle en la altura
d' aqueix cim nostre penó;

La que té la veu immensa
del mar llatí que 'ns incensa
ab son buf tramuntanal,
y la dels cors que en Provença
canta á la vespra 'l Mistral;

La que crema en l' incenser
dels seus cims lo mistich flayre
de les flors del taronger
y escampa per fer dolç l' ayre,
perfums de murtra y llorer;

N' es la que troba armonies,
y endresses, y rims, y cants,
quan ne fá esment dels vells dies,
richs en glorioses follies,
y en host de sabis y sants;

La que 'ns diu que nostres avis,
petjant mitg mon ab sos peus,
y ab lo nom de Deu als llabis,
sembraren de reys y sabis
desde 'l Turia als Pirineus;

N' es la que escampa en llegendes,
mes flors que 'ls nostres jardins,
quan solta al enginy les rendes,
y 'ns fá petjar per les sendes
pols dels vensuts sarrahins;

La que polsáren ab gloria
y ab sant fervor nostres reys
guarnint ab paumes la historia,
la que 'ns fa tot jorn memoria
dels furs del regne y ses lleys;

La que té vents de tempesta
quan solca la guerra al plá,
y axeca al cel l' oyt sa testa;
la que té cançons de festa
quan ja no té fel el pá;

La que 'ns canta la grandesa
de un poble noble y altiu,
y 'ns fa que trobém encesa
la brasa de la bellesa
dels vells jorns entre 'l caliu;

La que 'ns fa sentir sagrada
la gloria del temps passat,
¡p' el temps nou tot enrunada!
¡La que 'ns fa cantar la aymada
senyera del Rat-Penat!

La que 'ns escalfa ab la ardenta
ponentada del temps vell,
y 'ls fets de gloria 'ns esmenta
d' aquella colla valenta
vestida de ferro y pell;

N' es l' arpa, Senyora mía,
que 'ls erms del cor assahona
fent ploure rius de poesia,
y 'ns dona ceptre y corona
d' argentada pedreria;

N' es la que té més color
que 'ls pintors en sa paleta,

quan canta quexes d' amor;
n' es la que troba el poeta
més santa y ab més dolçor;

La que 'ns fá pensar al cel,
quan la ánima entristida
tasta del vici en la mel,
que n' es una font la vida
tot temps de plors ó de fel;

N' es, Senyora, la arpa aquella
que ab mots per l' amor dictats,
canta ó plora en la Capella,
hon fá tants jorns regnes, bella,
¡mare dels Desamparats!

La arpa que 'ns ensenya 'l crit
que alça á sos peus el dolor
quan n' es lo cor afligit,
perque 'ns aboque Ella al pit
lo riu de mel del amor!

La que avuy, Senyora, us dona
les paumes y 'ls llors trionfals
que en ses cordes empresona;
¡la que avuy us don corona
de Reyna dels Jochs Florals!

IV

Guardéu, Senyora nostra,
de la arpa llemosina,
¡de la arpa dels meus avis!
lo verginal recort,
com guarda sempre en vetlla
la pátria llevantina,
puríssimes les glories
d' un temps que plora mort.

Guardéulo, nit y dia
dins l' ánima ab fe vera,
perque allí dins arrele
sens por al sol ni al gel!
¡Com guarda 'l niu la branca
del arbre en primavera!
¡Com guarden les abelles
dintre el panal la mel!

Féune tot jorn membraça
d' aquesta nit tan pura,
en que Valencia us dona
de cobles un tresor,
y esment d' eix seti féune,
que n' es tan sols figura,
d' aquell, Senyora mía,
que uy us alsém al cor.

JOAN B. PASTOR AICART.

INSTITUCIONS DE CATALUNYA

LO CONCELL DE CENT

CONDICIONS PERA LA INSACULACIÓ

Les qualitats que s' havien de tindre pera
ésser insaculat eren:

1.ª Esser del estament ó condició requerida.
 2.ª Estat lligítima, açó es: pera Conceller *en cap*, 40 anys; pera segón, 35; pera terç, 30 y pera quart y quint, 35. Los membres del Concell n' havien de tindre 30.

3.ª Devien ésser nats en Catalunya ó ser nadius, açó es, fills de catalans.

4.ª Devien tindre casa per sí propis, y estar y habitar en Barcelona.

5.ª Havien d' ésser casats, ó al menys haverho estat.

No podien serho: los clergues, los oficials reials, los familiars de la Inquisició, com tampoch los deutors de la ciutat, los infamats de descendencia de jueus ó moros, ni 'ls penitenciatos pel Tribunal del Sant Ofici.

LLOCH AHON SE TENIA LO CONCELL

L' any 1249 començaren á ajuntarse en lo convent dels Frares Predicadors de Santa Caterina en la capella que 's deya de les Santes Verges; y com en les actes de la Ciutat li deyen *casa comuna de la Ciutat*, y per les moltes armes d' ella que hi ha per les parets, arguhim que la ciutat feu aquella capella pera 'l dit efecte.

Aprés se mudaren al monestir de Sant Francesch ahon hi anaven *cum magna pompa, et celebritate tubarum, et tympanorum*; però durá poch temps, perquè aviat compraren y feren la casa hon per segles aprés continuaren aplegantse—y que es la avuy anomenada *Casa de la Ciutat*—estrenantla en 1369.

Y en un lloch y altre ahon la ciutat tenia sos concells hi anaven antigament los reys á tractar llurs coses, á demanar socós en ocasions de guerra y altres necessitats, y també pera que 'ls aconsellassen en coses graves; y la ciutat, absent lo Rey, ho deliberava tot, y ab molta de voluntat acudia sempre y feya notables serveys á sos reys en honor y augment de la Corona (1).

SOBRE 'L DRET DE CONVOCACIÓ DEL CONCELL

De dret comú, la convocació del concell de les ciutats devia ferse ab autoritat del Superior; de altra manera la convocació no tenia cap valor, y tots los actes del concell eran nul·los. Així ho diuen tots los jurisconsults.

Als 14 d' Octubre de 1592, diu l' Oliva que, la Reyat Audiencia de Catalunya fallá que les universitats no podien congregarse, ni tenir Concell, sense la llicencia del senyor de la jurisdicció, emperó que aquest no podia dexar de donarla sense una molt justa causa. Altres autors s' afanyan en probar que no es necessaria

la autoritat *Prætoris*, sinó que ja n' hi ha prou ab la *Priorum*; y que es suficient la llicencia que s' ha demanada al Lloch-tinent encara que no s' haja obtinguda.

Quan un municipi no tenia senyor jurisdiccional lo qui en ell fos més antich, ó en son Concell, era 'l qui tenia 'l dret de convocació; reputantse com á lligítima la convocació, sigués en la forma que sigués, que hagués obtinguda la sanció del temps.

Peró 'l Concell de Cent de Barcelona encara que fos convocat per veu de públiques crides en nom del Veguer, no obstant, la ciutat desde temps immemorial que ja no demanava al dit Veguer cap llicencia, sinó que 'l feyen convocar los matexos Concellers quan millor los hi semblava, volgués ó no lo Veguer, ó altre qualsevulla oficial reyal. Pera la convocació del Concell ordinari — ó dels trenta — del qui aviat parlarém, tant lo dret com la costum cap llicencia requerien de part del Veguer, ni de ningú altre.

Aximateix diuen los autors que no solzament pera la dita convocació era necessaria la autoritat del Superior, sinó que en lo Concell devia aquest estarhi present, y així en lo de totes les universitats de Catalunya hi acostumava intervenir lo Batlle, com á delegat del rey, exceptada Barcelona, en qual Concell may intervingué, ni sisquera s' hi presentá, no sols lo Batlle, pero ni cap altre oficial reyal.

Y tota la escola jurídica catalana afirma sense lo més petit dupte que *possunt vassalli se congregare sine Domino contra Dominum, veluti ad se defendendum ab eo* (1).

DEVERS DEL CONCELL DE CENT

Los cárrechs principals dels Concellers eren tres:

1.er Fer que la ciutat estés provehida y abastada de tota classe de aliments, y que no 's venguessen á preus immoderats.

2.^{on} Defensar y mantenir los privilegis, llivertats y prerrogatives de Barcelona.

3.er Mantenir l' orde públich, cuydar y procurar la pau y benevolensa entre 'ls ciutadans, y en cas de discordia reduhirlos. Se cuydaven també de la cobrança de les imposicions, rendes y débits de la ciutat, y bona direcció y empleo d' elles; com de tot lo que fos embelliment, po-

(1) Farin: in repert. de contract. questione XV, n. 26.

Mastrill: De Magistrat. vol. II, lib. 4, cap. 16, n. 201 y següents.

Losaeus: De juribus Universitatum. — Part. III, cap. 3, n. 68 y 69.

Jaume Cancer: Variæ Resolutiones. — Part. III, cap. 4, nombres 100 y 107 y molts dels següents.

Sesse: Vol. III, decisio 429, n. 17.

Xammar: Civilis Doctrina. — Párrafo XX. — n. 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38 y 39.

(1) Xammar: Civilis Doctrina. — Párrafo XX, n. 14 y següents.

licia, fortaleza, conservació, augment y bona salut de la mateixa.

Lo segon d' estos cárrechs tothom sab quant bé 'l compliren en tots los segles que durá la popular institució. ¿Quí desconeix les virtuts cíviques d' En Fivaller y d' En Fontanella?

Y la missió de pau y benevolensa no sols la exercien dintre Barcelona, sinó que moltes vegades en aquells temps de grans enemistats y bandos los Concellers sortien de la ciutat pera anar á apagar lo foch de la discordia á diferents llocs del Principat, y fins de Mallorca: als 9 d' Octubre de 1391 lo Concell de Cent, atenent que la ciutat de Barcelona *est caput, et titulus Cathalonie*— com diu En Xammar — y per sa excelencia y dignitat s' es acostumada d' entrometres en tot quant fos de interés general y fins de quelsevulla ciutat ó lloch insigne, y majorment si era de Catalunya, delliberá enviar missatgeria al senyor rey, qui de Saragossa anava irat contra la ciutat de Lleyda per la gran matança de jueus allí feta. Y de tot açó se 'n troben moltissims exemples en los registres de la ciutat.

Diu En Xammar: «*Concilium centum jurale plenissimam habet in domo civitatis potestatem, et tantam quantam consules, et omnes officiales civitatis, nec non concilium ordinarium habent, et multo majorem, et est super omnes illos, et illud. Concilium autem ordinarium — lo Tren-tanari—limitatam facultatem gerit: quod congruit cum doctrina Alphonsi de Azevedo de curia Pisana (lib. II, cap. 18, n. 22) ubi asserit concilium magnum generale alicujus Universitatis posse omnia quæ à Principe, vel lege divinâ, seu humanâ ei prohibita non sunt, et doctrinæ Bart (in lege ambitiosa num. 6. ff. de decreto ab ordin. facien.) ubi ait regulariter decreta Concilii parvi Universitatis posse rescindi per Concilium magnum generale ipsius.*»

Sobres quants y quins eren los Concellers de les Universitats, y 'l poder y devers que cada un d' ells tenia, pot véures á n' En Cancer en les seves *Varie Resolutiones*, part. III, cap. 13, nombre 344.

Y respecte á les atribucions administratives dels dits Concells en general diu lo mateix autor de *Civilis Doctrina*: «*Non potest Concilium Universitatis vendere, et creare censualia sine decreto, et licentia Domini; et hic potest illi licentiam manulevandi censualia denegare ante redditionem computorum pecuniarum, prout vidi in Regiis conclusionibus. (Párrafo XX.—n. 20 ad 24) (1).*»

SALVADOR BOVÉ, PVRE.

(1) Muneri Consulum Barcinonæ multa incumbunt; Sed ut in pluri-
teis veterum scripturarum, et monumentis antiquis ejusdem legitur

MOVIMENT REGIONALISTA

ESPANYA

Catalunya.—Lo senyor Bisbe de Girona ha designat pera vocals de la Junta encarregada de la restauració del monestir de Camprodón, baix sa presidencia, als senyors següents:

Dr. D. Ramón Font, vicari general de la diócesis; Sr. Rector de Camprodón, D. Miquel Casimir y Arrau, D. Jacinto Auli, D. Ramón Brandia, D. Manel Barnadas, D. Ignasi Casabó, D. Joseph Cabanach, D. Adolf Carulla, Reverent D. Francesch Galí, D. Bartomeu Guardia, D. Rodolf Juncadella, D. Joaquím Koch, don Ferrán Oliveda, D. Bartomeu Robert, D. Bonaventura Robert, D. Sadurní Ramis, D. Antoni Serrallach, D. Joseph Sert, D. Joseph de Sitjar, D. Cèssar A. Torras, D. Joseph Thomas, Dr. D. Joseph Vallet, D. Emili Vidal-Ribas y Torrents, D. Joseph Vila, quins individus están autorisats per lo Prelat pera recullir lo major nombre possible de suscripcions á fi de donar empena á tan important obra.

La comissió executiva la formen lo Sr. Bisbe de Girona y en sa representació lo vicari general ó reverent rector esmentats; D. Joseph Cabanach, tesorero; y don Antoni Serrallach, arquitecte director de les obres.

—Lo distingit catedràtic d' aquesta Universitat, D. Anton Rubió y Lluch, qui, com saben nostres lectors, fou subvencionat per nostra Diputació pera visitar los arxius estrangers al objecte de fer estudis sobre la expedició de catalans y aragonesos á Orient, ha tingut de tornar á tota pressa á nostra ciutat, per haver-se sentit atacat d' una afecció á la vista, trobantse á la capital de Grecia.

Desitjam de tot cor que Deu li donga un prompte y complet restabliment.

—Los preparatius pera la festa poética que 'l dia 15 de Setembre se dedicará á Santa Maria de Ripoll en son restaurat palau, prometen una veritable solemni-

olim in fine sui regiminis, et ultimo Concilio centumjurale de tribus specificè rationem reddebant, nempe de annona Civitatis defensione privilegiorum ipsius, et pace publica civium, qualem in his curam, et diligentiam adhibuissent. Ultra quæ curare Consules debent custodiam, et politicam Civitatis, urbis munimina, et formam, collectarum, et gabellarum exactionem, et publicarum pecuniarum erogationem, ac bonum commune non solum Reipublicæ suæ, sed tamquam capita Cathalonie, aliarum quoque civitatum, et oppidorum, et Potentum ipsius, atque totius Principatus, quorum sæpè sedant discordias, congaudent in prosperis, dolent in adversis, ac juvant. Licet muneri consularis onera sint consulibus omnibus communia: tamen solet præcipuè consul in capite procurare custodiam civitatis, et excubias militum;

Secundus, victum frumentorum;

Tertius, carnum;

Quartus, rationes, et computa officiariorum, et publicanorum, seu conductorum gabellarum;

Quintus, et hodie, Sextus, negotia confratriarum, et collegiorum artificum, et cerdonum.

Et de omnibus quæ partes suæ sunt, in fine anni novis consulibus antequam à Domo Civitatis discedant, referent statum Reipublicæ, quod vulgo vocatur *Consulum testamentum*.

Est autem observatione digna hujus Civitatis consuetudo, quod novi Consules antequam jurent, præcedunt antiquis, et ipsi, non veteres jurisdictionem, et administrationem Reipublicæ exercent. Quod est contra notissimas juris regulas secundum quas officialis antequam juret, non potest juris dictionem gerere, et gesta sunt nulla, nec antecessori præcedit. Ita Aviles, Cancer, Vincen. de Franch et ego latius plures allegans in libro *De officio Judicis et Advocati*.—part. I.—quæst. 24.—n. 152 y 153.

(Xammar: *Civilis Doctrina*.—Párrafo XXI.—n. 10, 11 y 12).

tat. En la funció religiosa ocuparà la càtedra del Esperit-Sant lo insigne autor de *La Tradició Catalana*, Dr. D. Joseph Torres y Bages. Se creu ademés que lo Nunci de S. S. Mons. Cretoni assistirà també a la festa.

—Llegim en *La Veu del Montserrat*, que al objecte de facilitar la concurrència a la vila de Ripoll, ab motiu de la festa del 15 de Setembre, s' està gestionant ab la Companyia del Nort, la formació d' un tren especial d' anada y tornada que sortiria de Barcelona a les primeres hores del matí, y de Ripoll, tot lo més tart possible. En lo cas probable que 's concedesca aquest tren, será més fácil que 's porte a cap lo projecte d' organitzar romeries que vagen a pregar a la Verge de Ripoll per la Patria Catalana.

—Ab lo titol de *Teoria del teixit. Tractat elemental de composició de lligaments*, D. P. Rodón y Amigó, ha publicat una notable obra de caràcter tècnich, que desfentse de la rutina está escrita en nostra benivolguda parla.

—Diumenge passat, l' *Orfeo Catalá* donà en lo teatre del Circo del Masnou son anunciat concert ab assistència d' una nombrosa concurrència que aplaudí ab entusiasmisme a tots quants prengueren part en la festa.

Lo local estava ricament adornat ab plantes y flors, ostentantse en l' escenari lo gloriós pendó nacional de Catalunya.

Totes les composicions que formaven les tres parts del programa foren molt aplaudides, principalment «Lo somni d' una verge», «Goig y planys», «La brema» y «De bon mati» de Clavé; la «Cançó de noys», la dança «Halling» y «La Patria nova» de Grieg; que hagueren de repetir. També foren aplaudides les peces que interpretaren lo tenor Sr. Maristany y 'l flautista Sr. Corrons.

Completaren l' escullit programa les cançons populars «La filadora» y «Los tres tambors» armonisades per lo Sr. Vives y la «Coral a boca tancada» del director del *Orfeo*, D. Lluís Millet, que també meresqueren los aplaudiments del auditori.

L' èxit de la festa fou còmplert, fins a tal punt que no duptam esperonarà als distingits choristes a organisarne de semblants.

—Dijous passat nostre Ajuntament aprobà lo dictamen de la comissió de Governació, proposant sia posat lo retrato del inolidable Frederich Soler en la Galeria de catalans ilustres.

—Diuen de Tarragona que alguns regidors treballen ab molt zel, pera obtenir la prompte realisació dels acorts presos per aquell Ajuntament al objecte d' honrar la memoria del malaguanyat Yxart. Sembla que son retrato, ab lo que s' acordá inaugurar la Galeria de tarragonins ilustres, será encomenat al distingit artista don Jaume Rusinyol, y sa biografia al reputat escriptor don Joan Sardá.

—Diumenge passat una comissió de socis del Ateneo Tarragoní de la Classe Obrera, presidida per l' artista senyor Rusinyol, passá al cementiri de Tarragona, al objecte de depositar sobre la tomba del anyorat don Joseph Yxart un preciós ram de flors naturals, obsequi d' algunes distingides senyoretas de Sitges.

—La Associació Coral Euterpense prepara una excursió a Marsella.

Valencia —En lo banquet ofert per la patriótica societat *Lo Rat Penat* de Valencia, a D. Ramon Nocedal, aquest dirigí frases d' alabanga a la esmentada associació per ésser la única d' Espanya qui sosté 'l lema de *Patria, Fé y Amor*.

Ab açó probá, que 'l Sr. Nocedal, director d' un diari y que com a tal hauria d' estar al corrent de les principals manifestacions literaries regionals, desco-neix la existencia de nostres *Jochs Florals*.

Alaba.—Lo dissapte dia 3 del mes que som, la ilustre ciutat de Bitoria inaugura la estàtua erigida al inolidable defensor dels furs bascongats don Mateu Benigne de Moraza.

Lo pedestal es d' istil Renaxement y la estàtua y 'ls escuts que adornen lo monument son de bronzo.

En lo solemne acte de la inauguració pronunciaren discursos los senyors Gancedo y Becerro de Bengoa, depositantse sobre 'l pedestal sis artístiques coronas.

La concurrència fou molt nombrosa y entusiasmista, los visques als furs foren delirants.

Moraza nasqué a Bitoria en 21 de Setembre de 1816 morint en la mateixa ciutat lo dia 17 de Janer de 1878. En 1839 se passá advocat y en 1841 fou nombrat secretari del ajuntament bitoria. Restablert lo régimen foral en 1846, fou elegit aussiliar del Consultori, y més tart Consultor. En 1867 fou nombrat diputat a Corts, meresquent després la alta honra d' ésser aclamat Pare de la provincia, distinció honrosíssima que demostra 'l gran apreci que meresqué de sos conciutadans.

Fou un distingit escriptor, pero la obra que li doná més gloria fou lo discurs en defensa dels furs bascongats, pronunciat en lo Congrés lo dia 13 de Juliol de 1876. *Jo vull morir ab los furs*, deya en aquell immortal discurs: poch ya sobreviure a la infame espoliació de que fou víctima sa patria.

ESTRANGER

França —En lo derrer número de *L' Économiste français*, publica un notable article sobre la Descentralisació l' escriptor G. Michel. Heusen aquí les primeres ratlles:

«Si hi ha una veritat fora de discussió, es que la França s' aclofa sota 'l pes d' un régimen fiscal excessiu y d' un sistema de centralisació que, ell tot sol, fora capás de matar un pays menys robust que 'l nostre...»

—En lo diari *Le Monde*, del dia 6 del mes corrent, llegim aquest solt:

«Los bretóns residents a Paris, especialment en los barals de Sant Antoni, de Santa Margarida y de Sant Ambrós, se reuniren ahir en la iglesia de Sant Pau y Sant Lluís, ahon oiren, acabades les vespres, un sermó en llengua bretona del R. P. Rivalain, jesuita y director de la *Obra dels Bretons*.»

LO REGIONALISME EN LA PREMPSA

LO TEATRO CATALÁ. Barcelona, 27 de Juliol: *Tornem-hi*, per P. de R. Declara que torna a rependre sa campanya en pró de la unificació ortogràfica de la llen-

gua catalana, y convida á tots los catalanistes á qui puga convenir la publicació d' una gramática oficial de nostre idioma á que envien nota de son nom y domicili, á fi de que se 'ls puga convocar pera una reunió en la que 's precisará la manera de portar á bon terme la idea.

—4 d' Agost: *¡¡A Ripoll!!* Tracta de la allocució del Dr. Morgades.—*Referent al Teatro catalá*, per P. de R. Estudia la situació del nostre teatre.

LA RENAIXENSA. Barcelona, 2 d' Agost: *Los coros d' En Clavé á Basconia*, per D. Francisco Flos y Calcat.

—6 d' Agost: *La política y 'l notariat*, per E. S. y O. Transcrit de *Lo Geronés*.

LA VANGUARDIA. Barcelona, 3 d' Agost: *En honor de Cataluña*. Fragment d' un article publicat per D. Antoni Sánchez Pérez, en *La Voz Montañesa* de Santander, que tracta d' alguns detalls de quan la Academia castellana concedí á D. Frederich Soler lo premi de 5,000 pecetes per sa *Batalla de Reynas*, y fa justícia al mérit del espressat autor y de D. Victor Balaguer.

—6 d' Agost: *Fiesta poética de Santa Maria de Ripoll*. Allocució als catalans.

LA VEU DEL MONTSERRAT. Vich, 3 d' Agost: *Lo dels notaris*, per M. R. Posa de relleu los perjudicis que la nova disposició centralisadora ha de reportar, pero no creu que açó fassa despertar gayre á la gent de nostra terra.

LO GERONÉS. Gerona, 3 d' Agost: *La política y 'l notariat*, per E. S. y O. Sobre la present qüestió originada per la disposició Romero Robledo. L' autor prova que ab poch més que 's fasse lo notariat sera un de tants organismes socjals, supeditats á la política.—*Sinónims catalans*, per D. P. de Palol. Sobre lo verdader significat y bon us de diferents paraules sinónims catalanes.

SETMANARI CATÓLICH. Gerona, 3 d' Agost: *Festa poética de Santa Maria de Ripoll*. La allocució publicada en nostre número anterior.

LO SOMATENT. Reus, 3 d' Agost: *A «La Autonomia» y demás autónomos*. Contundent contestació al diari federal de Reus, que seguint la acostumada táctica de la gent política, volgué fer passar per carlins als catalanistes. Entre lo més curiós d' aquesta resposta, hi ha la demostració de que 'ls redactors de *La Autonomia*, desconexen completament la historia.

—7 d' Agost: *Discurs llegit per D. Narcís Fuster y Domingo en la sessió necrológica dedicada á en Frederich Soler per la «Associació Popular Regionalista» de Barcelona*.

—8 d' Agost: *La política y 'l notariat*, per D. E. S. y O. Transcrit de *Lo Geronés*.

LA COSTA DE LLEVANT. Sant Pol de Mar, 4 d' Agost: *En Joaquim Riera y Bertrán*. Algunes notes biográfiques pera acompanyar lo retrato del distingit escriptor que es avuy president de la Unió Catalanista.—*Funesta influencia del centralisme pera los intereses materiales dels pobles*.—*Festa poética de Santa Maria de Ripoll*. Allocució als catalans.—*Primer certámen literari de Blanes*, per L' Espardanyer. Descripció de la festa.

LAS CUATRE BARRAS Vilafranca del Panadés, 4 d' Agost: *Los coros de Clavé*, per D. Emili Castelar. Traduhit de *La Voz de Guipúzcoa*.

LO CATALANISTA. Sabadell, 4 d' Agost: *Obres pùbliques segons los principis regionalistes. Bases aprobades en la Assamblea d' Olot. (4.ª de la Unió)*.

EGARA. Tarrassa, 4 d' Agost: *Confusió jurídica*, per D. Domingo Palet y Barba. Descriu totes les vicissituds per que ha passat lo Dret catalá des de Felip V, fins á nostres temps.

LA ALMUDAINA. Palma de Mallorca, 4 d' Agost: *Un viaje á Mallorca*, per Miquel S. Oliver. Nostre excellent amic y notable escriptor posa en solfa 'ls disbarats admirables que relativament á Barcelona y á Mallorca ha escrit un francés, de nom Conte, en un llibre de notes de viatge que acaba de publicar. L' article de N' Oliver es tant apetitós y tant per sobra del vulgarisme y buydor regnants en materia d' articles de diaris de per ací, que, llegintlo, un se sent aconhortat de les ridicoleses estampades per aquell fantasíós viatger francés.

EL ARALAR. Pamplona, 6 d' Agost: *Moraza*. Notes biográfiques d' aquest ilustre patriota, quina memoria acaba d' honrar la regió alabesa.

SETMANARI CATALÁ. Manresa, 8 d' Agost: *Lo Regionalisme y los partits politichs*, per D. Joaquim M. Thomasa y de Subirá. Demuestra que cap catalá que estimi á Catalunya pot estar afiliat á un partit polítich.—*Festa poética de Santa Maria de Ripoll*. La allocució del Dr. Morgades.

EL NOTICIERO UNIVERSAL. Barcelona, 8 d' Agost: *Fiesta poética de Santa Maria de Ripoll*. Traducció de la allocució del Ilm. Sr. Bisbe de Vich.

EFEMÉRIDES CATALANES

AGOST.—Día 12.

1708 Se celebra una solemne processó ab assistencia del arxiduch d' Austria, varis prelats y distingides persones, además de totes les comunitats eclesiástiques, seculars y regulars, ab motiu de la traslació del Cós de Santa Maria de Cervelló, al nou altar que se li acabava de construir pera ésser degudament venerat per los faels en l' esglesia del primer y reyal convent de la Mercé en la present ciutat.

Día 13.

1413 Compartint ses glories y desgracies la vila de Agramunt ab la casa d' Urgell, enlayra lo penó de la causa catalana representada per Jaume lo Desditxat, alguns mesos després d' haver lo parlament de Casp donat la corona d' Aragó á Ferran d' Antequera. Al cap d' un vigorós siti hagué d' entregarse aquella benemérita població, pero ho feu de tal manera que, mes semblava vencedora que vençuda.

Día 14.

1873 Mor á Soller lo Dr. Anselm Ignasi Cabanes Pyre., fill de Manresa y fundador del molt acreditat *Colegio de Tarrasa*, establert en la antiga Egara. Consagrat desde jove á la ensenyança, dotat d' un caràcter actiu y emprendedor, y en possessió d' una ilustració vastíssima, trovantse de professor en lo colegi de Sant Llorens del Escorial, concebí la idea d' establir aquell

centre d'ensenyança y en 1864 pogué instal·larlo, arribant en poch temps á alcansar gran renom en l'estranger y especialment en les Antilles.

Día 15.

1848 Arrasats aquella artística esglesia y convent de Santa Caterina, en sos solars s'hi axeca la actual plaça-mercat inaugurada en aquesta fetxa ab lo nom d' Isabel II, que no ha prevalgut, essentne sols anomenada ab lo d' aquella santa. No ha lograt la importancia que se esperava, pensant què 'n substituiria lo mercat del Born.

Día 16.

1428 Pons Huch, comte d' Ampuries, prés en poder de Ramon Berenguer, accepta les condicions que aquest li imposa si vol alcansarne la llibertat. Se compromet també á ajudar al comte de Barcelona, en totes les guerres que 'n emprenga y no retirarse sens obtenir préviament lo degut permís. Al sortir de la presó deu entregar á Berenguer tres cavalls y tres vasos de plata de valor 300 lliures y al cap d' un mes altres 500 lliures invertides en mules y cavalls.

Día 17.

1510 Se reben á Barcelona unes cartes del rey Ferran II d' Aragó dit lo *Católich*, fetxades tres dies abans, fentne á saber que 'l dia del gloriós Sant Jaume Apóstol, l' exèrcit espanyol manat per lo general don Pere Navarro, havia lograt victoriosament entrar á Berberia desembarcant devant de la forta y opulenta ciutat de Trípoli, havent causat als moros y turches mes de 10,000 baxes.

Día 18.

1255 Jaume I dona facultats als pahers de Lleyda pera elegir de quatre á sis persones per vigilar á aquells que se sospita que son usurers, poguent imposar penes als que en realitat resultesen serho. Disposa també que los juheus no puguin prestar quantitats ab interessos majors que los de 4 diners per lliura.

RAMON N. COMAS.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Día 1.

Mentres l' alcalde interí y 'l secretari de Noves (Alt Urgell) estaven examinant los documents de la secretaria, se presentaren alguns vehins que armats ab trabuchs los feren posar presos. Guardia civil enviada per lo Governador de Lleyda restablí l' orde, posant als caps de moti á disposició del jutge d' instrucció de la Seu d' Urgell.

—A fi de facilitar la transmissió d' ordes ab ocasió de la movilizació de les reserves y unitats actives que deuen enviarse á Cuba, s' ha disposat que sien declarades de servey permanent, des del dia 7 al 14 d' aquest mes, les estacions telegráfiques de Manresa, Mataró y Vilanova y Geltrú.

—Durant lo mes de Juliol s' han recaudat en aquesta Delegació d' Hisenda, 5.750,950 pecetes.

Día 2.

Se constitueix la Comissió organitzadora de la Exposició de Belles-Arts é Industries artistiques que 's projecta celebrar en aquesta ciutat, durant la primavera de 1896.

—Lo Governador civil de Gerona, ha autorisat al alcalde de La Bisbal, pera que puguén usar armes los burots d' aquella ciutat.

Día 3.

Es inaugurat á Sant Esteve de Castellar ab lluhides festes religioses y profanes, lo grandió edifici que pera escoles públiques ha costejat la senyora Viuda de don Joseph Tolrá. La nova construcció es benehida per l' Excm. é Ilm. Sr. Bisbe de la Dióccesis.

Día 4.

Mor, á Madrid, D. Joseph Bosch y Carbonell, senador per la provincia de Tarragona. (A. C. S.)

Día 5.

Ha sortit de Lleyda cap á Sort y Esterri d' Aneó, ab l' enginyer civil senyor Benavent, lo comandant de enginyers militars Sr. Maciá y Llusanet, á fi de 'estudiar les modificacions que la defensa del territori exigeix en les projectades carreteres que passen per les esmentades poblacions.

Día 6.

Nostre Ajuntament pren possessió dels terrenos adquirits pera la obertura y urbanisació del carrer de Caspe, en lo troç lldant ab lo passeig de Gracia.

—Han quedat instal·lades en ses respectives localitats les colonies escolars estiuenques organitzades per la Societat Económica Barcelonina d' Amichs del Pays. De les sis que han sortit d' aquesta capital n' hi ha dues á La Garriga, habentse establert les altres á La Gleva, Sant Pere de Torelló, Arenys de Mar y Tona.

Día 7.

Arriben á nostre port lo creuer «Elisabeth» y 'l berganti «Mircea», de la esquadra nacional de Rumania.

Día 8.

Los reservistes de Reus que han de tornar á les files, á causa de la guerra separatista cubana, fan una capta pública al objecte de recullir aussilis pera ses families, recaudant 550 pecetes.

—Un terrible incendi destrueix completament una fàbrica situada en lo carrer de Peracamps. L' edifici estava desocupat, habenthi sols unes mil vales de cotó en floca enmagatzemades en los baxos.

ERRATUM. En lo número prop-passat s' escaparen, ademés d' algunes fàcilment corretgibles, les errades següents:

—Pág. 370, columna 1.ª Lo començ del apartat terç de dir axis: Aquestes miseries be prou que les teniu vistes, amich Maragall. Y tant les hi teniu, que 'l vostre article del altre dia, *Por el Notariado*, trau una part del seu valor del intent que hi duguéreu de revirar contra d' aquest abaxament.

—Pág. 372, columna 1.ª En les ratlles de la 9 á la 11 del text de la rondalla, hi cal exa esmena:—viven satisfets com uns pexos á la aygua, feliços com uns pobres; no 's neguitejaven de son benanar present, etc.

La Catalana.—Imp. de J. Puigventós. Dormitori de St. Francesch, 5.